

HISTORISCHE VERENIGING OUD-SCHIPLUIDEN

Secretariaat: Otto van Zevenderstraat 2
2636 HN Schipluiden
tel. (privé) (015) 3809389
info@historischeverenigingoud-schipluiden.nl

Nieuwsbrief voor leden en vrienden, oktober 2020

Inleiding

Helaas zijn er vanwege de coronamaatregelen geen publieke contacten mogelijk. De drie geplande lezingen, één met oorlogsverhalen en twee over ons Jubileum met hoogtepunten van ons onderzoek in de afgelopen vijftig jaar, zijn daarom geschrapt. De lezing over de oorlogsjaren (door Gemma en Aad van Winden en Cor Rieken) hebben we uitgesteld tot begin mei 2021. Door middel van extra Nieuwsbrieven houden we u in de komende maanden op de hoogte van de werkzaamheden, die nu vooral in stilte plaatsvinden. Het historisch onderzoek gaat gewoon door.

Jubileumbundel

Op zaterdag 12 september vond de uitreiking van ons Historisch Jaarboek 2019-2020, tevens Jubileumbundel, plaats in de Dorpskerk van Schipluiden. Hierbij waren zeventig personen aanwezig, het maximumaantal dat i.v.m. met de coronaregels toegelaten mocht worden. Rina Visser leidde de gasten door het programma en benadrukte de betekenis van vijftig jaar Oud-Schipluiden. Zij betrok daarbij ook de voorzitter, die vanaf de oprichting met de Vereniging verbonden is. In de Jubileumlezing belichtte Jacques Moerman de symboliek en de rituelen met betrekking tot de Dorpskerk, het oudste gebouw van Schipluiden. De tekst staat op de Verenigingswebsite. Albert Heijn Schipluiden heeft de Jubileumbundel gesponsord. Henk Groenendaal, Kees Tetteroo, René Buckers (van AH) en wethouder Wendy Renzen ontvingen een eerste exemplaar. Zie: <http://historischeverenigingoud-schipluiden.nl/2020/09/14/50-jarig-jubileum-en-jaarboek-2019-2020/>

Inmiddels hebben vrijwel alle boeken hun bestemming bereikt. De reacties over de opzet en inhoud zijn hartverwarmend. Zoals bekend wordt er in het boek ook uitgebreid aandacht besteed aan onze eigen Verenigingsgeschiedenis. Extra exemplaren zijn in het Museum te koop voor de kostprijs (€ 25,-). Het is een fraai cadeau in deze coronatijd, waarin we vooral aan huis zijn gebonden.

Museum Het Tramstation

De sluiting van het Museum vanaf half maart tot eind juli betekende geen bezoekers en geen inkomsten. De melkbus bleef leeg en er waren geen boekverkopen. Sinds 1 augustus draait het Museum weer met inachtneming van de coronaregels. Er zijn duidelijk minder bezoekers, maar degenen die komen zijn zeer geïnteresseerd. De tentoonstelling over de oorlogsjaren hebben we verlengd tot het einde van dit jaar. Nieuw zijn twee zakken cement, afkomstig uit een sloot bij de Algemene Begraafplaats in Schipluiden. In het laatste oorlogsjaar heeft het lokale verzet een groot aantal cementzakken in het water gedumpt. Dit was geen gelukkige actie, omdat de Duitsers dit direct opmerkten. Er moesten nieuwe zakken cement komen en er werd een geldbedrag gevorderd. Als aan deze eisen niet voldaan werd, zou een deel van het dorp Schipluiden in brand zijn gestoken... Het is slechts één van de vele oorlogsverhalen in het Museum. De openingstijden van het Museum zijn woensdag, zaterdag en de eerste zondag van de maand van 14.00-16.00 uur.

Websites

Onze websites worden drukker bezocht. De vragen en historische nieuwtjes nemen toe, zie hierna.

Aanbouw luifel

De bouw van de luifel en het nieuwe toilet zal in maart 2021 worden gestart. Zoals bekend wordt ook het perron aangelegd. De rails komen terug. De architect is het bedrijf Restauro in Den Hoorn, de firma Van den Ende uit Schipluiden verzorgt de bouw. Het bureau van landschapsarchitect Jos van de Lindeloof begeleidt de externe wijzigingen. De gemeente past het aangrenzende speelterreintje aan. Een gemeentelijke commissie, waarin ook de Historische Vereniging Oud-Schipluiden participeert, begeleidt de werkzaamheden. In de komende zomer kan het uitgebreide Tramstation weer optimaal gebruikt worden.

Keenenburgterrein

Rekening houdende met de coronaregels is er in het Monumentenweekend toch een bescheiden programma rond het kasteelterrein uitgevoerd. Hier wapperden enige weken fraai beschilderde vaandels. De Stichting Beleving Kasteel Keenenburg buigt zich over vervolgplannen. De gemeente heeft met de Historische Vereniging Oud-Schipluiden afspraken gemaakt over archeologisch onderzoek t.t.v. het bouwrijp maken van het gebied rond de hoofdburcht voor het bouwplan Hof van Keenenburg.

Nieuw Jaarboek

Inmiddels zijn de voorbereidingen begonnen voor het Historisch Jaarboek 2021. Een aantal auteurs is met onderzoek bezig. Gelukkig kunnen er weer bezoekjes aan archieven gebracht worden. Dit levert soms bijzondere ontdekkingen op.

Maand van de geschiedenis

In het kader van deze maand volgen hieronder enige historische nieuwtjes. Via Facebook (Foto's Den Hoorn Zuid-Holland) publiceerde Piet Nowee, een van onze donateurs, het volgende bericht:

Oud-lid L.M. van Velzen schreef een artikel over deze begraafplaats in *Jaarverslag 1995-1996 van de Historische Vereniging Oud-Schipluiden*, p. 33-35. Hieronder volgt een samenvatting:

Het kerkhof aan de Lookwating in Den Hoorn

In 1869 kwam er een wettelijke regeling, die de gemeente Hof van Delft verplichtte een openbare begraafplaats aan te leggen. Voor het plattelandsgedeelte was er het kerkhof van de r.k. kerk bij Hodenpijl en dat van de Hervormde gemeente in 't Woudt. Bewoners van het meer stedelijke gedeelte van Hof van Delft waren in het algemeen op Delft georiënteerd. Op 23 september 1873 werd de aanleg van een openbare begraafplaats aanbesteed. De gemeente Hof van Delft had hiervoor grond verworven achter de Noordhoorn aan de Lookwating. Hier werd een behoorlijke sloot rond het perceel gegraven en een laag duinzand van 1.30 m. opgebracht. Er kwam een beplanting van honderd zware schietwilgen, twaalf zilversparren en vier treurwilgen. Op de dam werd een degelijk houten hek opgericht. Op het terrein verrees een baarhuisje van 4 x 5,5 m, opgemetseld met ijsselsteen en afgedekt met pannen. In het voorjaar van 1874 was het werk gereed. In 25 jaar werden er maar enkele drenkelingen op het nieuwe kerkhof begraven. Tussen 1900 en 1920 werden er nog enkele zwervers begraven. In 1921 ging het kerkhof over naar de gemeente Schipluiden. Met ingang van 1 januari 1923 werd het gesloten verklaard. In 1925 haalde het kerkhof zelfs landelijke nieuws, omdat de gemeente er een arm gezin huisvestte. Erna werd het kerkhof een speelplaats voor de jeugd. Een omwonende bezorgde dertig jaar geleden een schedel van een van de begraven personen in Museum Het Tramstation

Het Slot te Abtswoude (Jacques Moerman)

Voor het eerst is er een afbeelding bekend van de uithof van de abdij van Egmond in Abtswoude.

Marion Claessens, medewerker van het Stadsarchief Delft, stuurde ons een afbeelding van een kaart uit 1571, afkomstig uit het Noord-Hollands Archief in Haarlem, met een boerderij en een aantal percelen land. Ten zuiden hiervan is de abtswoning getekend. We zien een donjon, een twee verdiepingen tellende toren, afgedekt met leien. Hierbij staat 'den abt van Egmonts hujs'. De boerderij ernaast is niet afgebeeld. Een vergelijkbare situatie is te zien op de kaart van 'De drie Schieën' uit 1512. Boven het dorp Overschie is bij een boerderij eveneens een lage toren afgebeeld. Dit is 'des abts hoeghe werf' met een verdieping boven de toegangsdeur. Ook nabij Overschie bezat de abt van Egmond veel grond.

Wat Abtswoude betreft: In 1387 was er voor het eerst sprake van de *'Heymwerf'* te Abtswoude (Popswoude). Het betrof een aanzienlijke verbouwing van de woning van de abt van Egmond. Sinds de elfde eeuw bezat de abdij van Egmond 19 hoeven aan weerszijden van de rivier de Delf (de latere Schie). Deze hoeven vormden later het ambacht Abtsrecht. De omvang van dit bezit noodzaakte de abdij om hier een uithof te stichten, van waaruit het beheer plaatsvond. De abt van Egmond bezat in zijn heerlijkheid Abtswoude de hoge en lage jurisdictie. Hij had dus ter plaatse een eigen baljuw, die over het halsrecht beschikte en soms daadwerkelijk eigen gevangenen hield. De abtswoning blijkt in 1507 een kerker te bevatten. Het Hof van Holland bepaalde in 1542 dat de schout van Delft een gevangene moest vrijlaten, die hij binnen Abtsrecht had opgepakt. Hieruit blijkt dat het recht van de abt in die tijd nog ten volle van kracht was. In 1567 werden voor het laatst herstelwerkzaamheden uitgevoerd aan de *'gevanckenisse op de huysinge van de prelaet in Abtsrecht'*.

De stad Delft heeft altijd moeite gehad met het bestaan van de zelfstandige heerlijkheid Abtsrecht. In het begin van de zestiende eeuw spande het stadsbestuur tevergeefs een rechtszaak aan tegen de abt van Egmond. De magistraat was tegen de vestiging van een versterkt huis in de omgeving van Delft. De abt voerde aan dat zijn woning in Abtswoude zeker niet als een fortificatie beschouwd moest worden, aangezien het de hiertoe vereiste hoedanigheden miste. Bovendien lagen er in de naaste omgeving van de stad al verscheidene andere versterkte huizen. De abt verwees onder meer naar de kastelen Altena en Keenenburg. Zijn uithof was zeker niet met deze adellijke huizen te vergelijken. Wel onderscheidde zijn huis zich van de andere woningen op het platteland. De abtswoning was voor een belangrijk deel in steen opgebouwd, terwijl de meeste boerderijen nog van hout en riet waren. Een rekening in het archief van Egmond (uit 1551) geeft ons enig zicht op de gebruikte materialen. Voor verbouwingswerkzaamheden werden in dat jaar onder meer hout, stenen (ook hardstenen), kalk, lood en leien geleverd. Bij de abtswoning kwamen twee nieuwe hooibergen.

In 1561 (de Tiende Penning) en in 1570 (Universiteitsarchief Leiden) blijkt hier Willem Meesz. (Meusz.) te wonen. Hij wordt zowel met 'slotman' als met 'casteleyn' aangeduid. In 1577 was er sprake van een vervallen huis. In 1584 woonde hier Pauwels Cornelisz. Cools, baljuw en schout van Abtsrecht. Hij was een voormalige kanunnik van Egmond en ontving nog tot 1597 een uitkering van 300 ponden. In het midden van de zeventiende eeuw woonde Pieter Cornelisz. van Leeuwen 'op 't Slot' te Abtswoude. Op de kaart van Kruikius (1712) wordt op twee percelen land, nabij twee boerderijen, de toponiem *'Het Slot'* vermeld. Deze aanduiding slaat niet op deze boerderijen, maar op *'den abt van Egmonds huys'*, nabij de Abtswoudseweg. Van de voormalige uithof van Egmond is bovengronds niets bewaard.

Dit artikel is - op de eerste alinea na - eerder gepubliceerd in *Kasteelvaria, Jaarverslag 1996-1997 van de Historische Vereniging Oud-Schipluiden*, p. 30-31. Inmiddels is er aanvullende informatie beschikbaar, die uitnodigt om er een nieuw artikel aan te wijden in een van de komende Jaarboeken.

Het bestuur van de Historische Vereniging Oud-Schipluiden wenst u in de komende maanden veel sterkte toe. Voor het einde van het jaar sturen we wederom een Nieuwsbrief. Blijf ook onze websites volgen: www.historischeverenigingoud-schipluiden.nl en www.tramstationschipluiden.nl

Met vriendelijke groet, namens het bestuur,

Jacques Moerman, voorzitter, d.d. 18 oktober 2020.